

Töri 6. 03.15-19.

Sziasztok!

Egyelőre maradjunk a vázlatos megoldásnál és a füzetbe való bemásolásnál. Akik szeretnének javítani, lesz lehetőség, ezt viszont jobb lenne élőben. Van, aki még meg sem írta.

Lehetne belőle Online tesztet készíteni, de ha tényleg vissza tudunk jönni a szünet után, akkor ezeket jobb lenne élőben elintézni.

István bácsi is kérte, hogy nagyon ne osztogassunk jegyeket, inkább maradjunk a szépen haladás, gyakorlás megoldásnál.

Ha nem jöhetünk vissza... remélem nem lesz olyan, de ha az történik, ami tavaly, akkor keresünk egy alternatív megoldást ezekre a dolgokra. Nem akarok ijesztgetni senkit sem Google Classroom, Teams és hasonlókkal, de ha nem jöhetünk vissza, akkor ilyen megoldást kell keresnünk.

De erről akkor beszéljünk, ha nincs más út. Most inkább nézzük tovább a dolgainkat:

TK 92.o

A vastag betűs a vázlat, a sima a magyarázat lesz, mint a múltkor!

Hitviták Magyarországon

- **Luther és Kálvin nézetei Magyarországon is terjedtek**
Emlékeztető: Luther volt az, aki fellépett a bűnbocsátó cédulák ellen, 95 pontban (Wittenberg) összeírta a problémáit, és kitette a vártemplom kapujára.
A pápa ezért kiközösítette, de Wartburg fejedelme megmentette úgy, hogy „bebörtönözte”. Ezalatt fordította németre a Bibliát. Követői: evangélikusok.
Kálvin János – szintén a katolikus egyház működése ellen lépett fel, Franciaországból el is üldözték – Svájcban telepedett le. Nézetei: Istennek tetszik a szorgos munka, takarékoság, erkölcsösség. Követői: reformátusok.
- **A terjedést segítette, a könyvnyomtatás elterjedése – 1590-ben első magyar nyelvű Biblia – Vizsolyban készült. Fordítója: Károlyi Gáspár volt.**
- **Számos egyházi iskola alapult, pl. Debrecen. Magyarországon is nőtt az olvasni tudók száma. (Akik nem tudnak olvasni – analfabéták.)**
- **Mivel a Habsburgok római katolikusok – a magyarok az ellenállásukat úgy fejezték ki, hogy a protestáns (evangélikus, református) egyházakhoz csatlakoztak. 16. század vége: ország 85%-a protestáns.**
- **A Habsburgok ellenreformációt hirdettek: tilos a protestáns templom építése, protestáns papokat üldözték (börtön, kínzás)**
- **Pázmány Péter – esztergomi érsek, római katolikus – szerinte a híveket nem erőszakkal kell a római katolikus egyházhoz visszatéríteni, hanem érvekkel. Ezért:**
 1. Római katolikus iskolákat alapítottak. Pl. Nagyszombat - egyetem
 2. Jezsuita rendet hoztak létre
 3. Papok képzés

- **Hatása: sok főúr tért vissza eredeti hitéhez. A földesúr a jobbágyok vallását is meghatározhatta: akié a föld, azé a vallás. Latinul: Cuius regio, eius religio.**

Erdély

Magyarázat:

Mikor az ország 3 részre szakadt (1526 - Mohács), Erdély volt az ország keleti fele. A török szultán miatt Erdély nem független, de a törökök a belügyekbe nem szólnak bele. Vezetője az erdélyi fejedelem, aki Szapolyai János volt, majd fia János Zsigmond.

- **János Zsigmond erdélyi fejedelem, akit az erdélyi rendi országgyűlés választott meg, de a török szultánnak is jóvá kellett hagyni.**
- **Erdélynek adót kellett fizetnie a töröknek.**
- **A Habsburgok kísérletet tettek a török kiűzésére Magyarország területéről – ez volt a tizenöt éves háború (1591-1606).**

A hadakozás alatt a Habsburgok kimerültek – szükségük volt anyagi javakra.

Úgy akartak vagyont szerezni, hogy perbe fogtak magyar nemeseket, és felségárulással gyanúsították őket. Ezért vagyonekobbzás járt.

- **Bocskai István nemest is perbe fogták, aki fegyveres hajúkat fogadott fel.**
Hajdúk - eredetileg fegyveres marhapásztorok voltak. A nevük a hajtó szóból ered. Ők őrizték az állatokat, ami néha fegyveres beavatkozást igényelt a rablók és vadállatok miatt. Gyakran fogadták fel katonai feladatok elvégzésére őket. Csatlakoztak hozzájuk: kismesek, végvári katonák és szökött jobbágyok is.
- **1606 –ban Bocskai legyőzi a Habsburg sereget – ezért Rudolf császár békét kötött vele, ez volt a Bécsi béke.**

A béke tartalma:

- **A Habsburg uralkodónak be kell tartania a rendi jogokat (részvétel az országgyűlésen, nemesi adómentesség)**
- **Vallásszabadság**

1606-ban (ugyanabban az évben) a török Ahmed szultán és Rudolf császár is békét köt: Zsitvatoroki béke.

- **Lezárják a tizenöt éves háborút**
- **hadifolyók elengedése**
- **Rudolf egyszeri pénzbeli ajándékot ad a szultánnak**
- **20 évig nem támadnak egymásra**
- **Ez a béke után a hajdúkat letelepítették, katonáskodásért cserébe adómentességet kaptak.**
- **Bethlen Gábor – Erdély fejedelme lett Bocskai után**
- **Erdély gazdaságilag, kulturálisan fellendült – új pénz, értékes árucikkeket magas vám mellett lehet kivinni, bizonyos árukkal csak ő kereskedhet, külföldi mesterek érkeztek – bányászat, nemesfémek.**
Fejlesztette a hadsereget is, főiskolát alapított Gyulafehérváron.

Robi bácsi